

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту

Кафедра фізичної терапії та ерготерапії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій Жильцов
“ 05 ” “ 09 ” 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи клінічної медицини

Для студентів

Спеціальності: 227 - Фізична терапія, ерготерапія

Освітнього рівня: Перший (бакалаврський)

Освітньої програми: 227.00.02 Фізична терапія, ерготерапія

Спеціалізації:

Київ – 2022

Розробники:

Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри фізичної терапії та ерготерапії; Керестей В.В., к.н.ф.в.с., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії; Тимчик О.В., к.біол.н., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

Викладачі:

Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри фізичної терапії та ерготерапії; Керестей В.В., к.н.ф.в.с., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії; Тимчик О.В., к.біол.н., доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

Протокол від 01.09.2022 р. № 9.

Завідувач кафедри Савченко (Валентин Савченко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 227.00.02 Фізична реабілітація, ерготерапія.

_____.____.2022 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) Савченко (Валентин Савченко)
(підпис)

Робочу програму перевірено

_____.____.2022 р.

Заступник директора/декана Комоцька (Оксана Комоцька)
(підпис)

Пролонговано :

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	
Вид дисципліни	основна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	10 / 300	
Курс	2	3
Семестр	4	5
Кількість модулів	7	3
Обсяг кредитів	210	90
Обсяг годин, в тому числі:	210	90
Аудиторні	98	42
Модульний контроль	14	6
Семестровий контроль	30	30
Самостійна робота	68	12
Форма семестрового контролю	Екзамен	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – надати теоретичні та практичні знання про виникнення (етіологію), закономірності розвитку (патогенез), клінічні прояви, особливості обстеження (діагностику), методи лікування хвороб в цілому та окремих найбільш поширених внутрішніх хвороб людини, травм та хвороб опорно-рухового апарату та нервової системи в процесі фізичної терапії та ерготерапії.

Завдання дисципліни:

Сформувати такі загальні та спеціальні (фахові компетентності):

1. ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
2. ЗК 04. Сформувати здатність працювати в команді.
3. ЗК 11. Сформувати здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
4. ЗК 12. Сформувати здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
5. СК 01. Сформувати здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
6. СК 02. Сформувати здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції

7. СК 03. Сформувати здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.

8. СК 05. Сформувати здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

9. СК 06. Сформувати здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.

10. СК 10. Сформувати здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта / клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.

11. СК 11. Сформувати здатність адаптувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

12. Надати знання про внутрішні хвороби людини як об'єкт медицини та реабілітології, їх класифікацію за Міжнародною класифікацією хвороб та клінічними рекомендаціями. Охарактеризувати перебіг внутрішніх хвороб, їх клінічні варіанти та наслідки для людини. Описати клінічні прояви хвороб (симптоми, синдроми), дати розуміння механізмам їх виникнення.

13. Надати знання про діагностику внутрішніх хвороб людини, про класичні клінічні та сучасні лабораторні та інструментальні методи дослідження в цілому, опитувальники та шкали, необхідні для оцінки стану здоров'я людини в процесі фізичної терапії та ерготерапії.

14. Надати знання про клінічний діагноз, його структуру і смислову функцію. Сформувати розуміння трактування клінічного діагнозу для його використання в професійній діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта.

15. Надати загальні знання про методи лікування та реабілітації в цілому та при конкретних хворобах, показаннях і протипоказаннях до їх застосування.

16. Надати знання про основні види травм та захворювань ОРА, основні патологічні процеси при травмах і захворюваннях та їх клінічну картину.

17. Надати знання та сформувати навички застосування фізикальних, мануальних та інструментальних методів дослідження для оцінки стану пацієнтів з травмами та захворюваннями ОРА.

18. Надати знання про нервові хвороби людини як об'єкт медицини та реабілітології, їх класифікацію за Міжнародною класифікацією хвороб та клінічними рекомендаціями. Охарактеризувати перебіг нервових хвороб, їх клінічні варіанти та наслідки для людини. Описати клінічні прояви нервових захворювань (симптоми, синдроми, чутливі, рухові та координаційні розлади,), дати розуміння механізмам їх виникнення.

19. Надати знання про діагностику нервових хвороб людини та проведення огляду неврологічного хворого, про класичні клінічні та сучасні лабораторні та інструментальні методи дослідження в цілому, опитувальники та

шкали, необхідні для оцінки стану здоров'я людини в процесі фізичної терапії та ерготерапії.

20. Надати знання про клінічний неврологічний діагноз, з ураженням центральних й периферичних структур та смислову функцію. Сформувати розуміння трактування клінічного неврологічного діагнозу для його використання в професійній діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта.

21. Надати загальні знання про методи лікування та реабілітації нервових захворювань в цілому та при конкретних нервових хворобах, показаннях і протипоказаннях до їх застосування.

22. Надати знання та сформувати навички здійснювати динамічне спостереження, моніторинг стану здоров'я під час виконання програм фізичної реабілітації / терапії, оцінювати їх результати у осіб з неврологічними захворюваннями.

3. Результати навчання за дисципліною

1. ПР 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

2. ПР 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

3. ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

4. ПР 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

5. ПР 08. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

6. ПР 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

7. ПР 17. Оцінювати результати виконання програм фізичної терапії та ерготерапії, використовуючи відповідний інструментарій (додаток 3), та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

8. ПР 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

9. Знати класифікацію хвороб за Міжнародною класифікацією хвороб та клінічними рекомендаціями. Знати особливості перебігу різних хвороб, їх клінічні варіанти та наслідки для людини, клінічні прояви хвороб. Вміти використовувати ці знання у оцінці стану здоров'я людини.

10. Знати та вміти здійснювати діагностику хвороб людини, вміти застосовувати класичні клінічні, сучасні лабораторні та інструментальні методи

дослідження, опитувальники та шкали для оцінки стану здоров'я людини в процесі фізичної терапії та ерготерапії.

11. Вміти трактувати клінічний діагноз, розуміти його для оцінки стану пацієнта, використовувати для складання стратегії і тактики фізичної терапії та ерготерапії.

12. Знати та вміти здійснювати методи лікування та реабілітації при конкретних хворобах, показання і протипоказання до їх застосування.

13. Знати та вміти здійснювати методи оцінки результатів лікування та реабілітації в цілому та при конкретних хворобах, вміти їх застосовувати та трактувати.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
БЛОК 1: ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ							
Змістовий модуль 1. Внутрішні хвороби. Хвороби органів кровообігу.							
Тема 1. Поняття про внутрішні хвороби. Діагноз: структура, клінічне значення.	2	2					
Тема 2. Хвороби органів кровообігу. Загальні відомості. Методи обстеження при хворобах органів кровообігу	2	2					
Тема 3. Серцеві аритмії.	2		2				
Тема 4. Ішемічна хвороба серця: загальні поняття та класифікація. Стенокардія.	2		2				
Тема 5. Ішемічна хвороба серця: інфаркт міокарда. Недостатність кровообігу.	2		2				
Тема 6. Гіпертонічна хвороба. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії.	2		2				
Тема 7. Ревматизм. Запальні хвороби серця (ендокардити, міокардити).	2		2				
Загальний аналіз крові: формені елементи, їх загальна функція, типові патологічні зміни. Основні синдроми при хворобах органів кровообігу: перелік, короткий опис. Атеросклероз: визначення та соціальне значення атеросклерозу; етіологія та патогенез, класифікація. Нейроциркуляторна дистонія:	10						10

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, принципи лікування. Гіпотонічна хвороба: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, принципи лікування. Набуті вади мітрального та аортального клапанів серця: етіологія, патогенез гемодинаміки, клініка (основні симптоми), діагностика, принципи лікування.							
Модульний контроль	2						
Разом	26	4		10			10
Змістовий модуль 2. Хвороби органів дихання.							
Тема 8. Хвороби органів дихання. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів дихання.	2	2					
Тема 9. Пневмонії.	2			2			
Тема 10. Бронхіти. Гострий бронхіт. Хронічний необструктивний бронхіт.	2			2			
Тема 11. Хронічне обструктивне захворювання легень.	2			2			
Тема 12. Бронхіальна астма.	2			2			
Тема 13. Бронхоектатична хвороба. Плеврити.	2			2			
Основні синдроми при хворобах органів дихання: перелік, короткий опис. Пневмосклероз: визначення, етіологія, патогенез, діагностика, лікування. Емфізема легень: визначення, етіологія, патогенез, діагностика, лікування. Легенева недостатність, легеневе серце: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Абсцес легенів: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування.	10						10
Модульний контроль	2						
Разом	24	2		10			10

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 3. Хвороби органів травлення, сечовидільної системи та ендокринних органів.							
Тема 14. Захворювання органів травлення. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів травлення.	2	2					
Тема 15. Гастрити. Гострий і хронічний гастрити.	2			2			
Тема 16. Виразкова хвороба шлунку та 12-палої кишки.				2			
Тема 17. Хвороби жовчно-видільної системи (дискінезія жовчовивідних шляхів, хронічний холецистит) та підшлункової залози (хронічний панкреатит).	2			2			
Тема 18. Хвороби кишок: хронічний ентерит, хронічний коліт.	2			2			
Тема 19. Захворювання сечовидільної та ендокринної систем. Методи обстеження при хворобах сечовидільної та ендокринної систем.	2			2			
Тема 20. Гломерулонефрит. Пієлонефрит.	2			2			
Тема 21. Цукровий діабет.	2			2			
Основні синдроми при хворобах органів травлення: перелік, короткий опис. Основні синдроми при хворобах нирок і сечовивідних органів: перелік, короткий опис. Хронічні гепатити: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Метаболічний синдром, ожиріння: визначення, етіологія, класифікація, пов'язані хвороби, наслідки, профілактика, лікування. Анемії: визначення, етіологія, класифікація, клініка. Гіпертиреоз, тиреотоксикоз: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Гіпотиреоз: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування.	10						10
Модульний контроль	2						
Разом	28	2		14			10

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 4. Загальна хірургія. Хірургічні хвороби.							
Тема 21. Основи загальної хірургії. Хірургічні хвороби. Коротка клінічна характеристика.	2	2					
Тема 22. Хвороби органів дихання (гортані та трахеї, легень, плеври), що потребують оперативних втручань.	2			2			
Тема 23. Хвороби серця, що потребують оперативних втручань.	2			2			
Тема 24. Хвороби судин, що потребують оперативних втручань.	2			2			
Тема 25. Хвороби органів травлення, що потребують оперативних втручань.	2			2			
Тема 26. Хвороби черевної порожнини та стінки живота, що потребують оперативних втручань. Опущення органів черевної порожнини.	2			2			
Тема 27. Хвороби сечовидільної системи та статевих органів (хвороби простати у чоловіків, яєчників у жінок), що потребують оперативних втручань.	2			2			
Хірургічні хвороби, які що потребують оперативних втручань: хвороби органів дихання, органів кровообігу, шлунку, черевної порожнини та стінки живота. Доброякісна гіперплазія передміхурової залози. Хвороби молочної залози, що потребують оперативних втручань.	10						10
Модульний контроль	2						
Разом	26	2		12			10
Семестровий контроль	16						
Усього за блоком 1	120	10		46			40
БЛОК 2: ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ							
Змістовий модуль 1. Загальні питання травматології та ортопедії							
Тема 1. Лекція 1. Поняття про травму, політравму і травматизм, значення основних термінів, що застосовуються в галузі травматології та ортопедії.	2	2					

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Тема 2. Практичне заняття 1. Правила проведення обстеження пацієнта з травмою або політравмою.	2			2			
Тема 3. Практичне заняття 2. Встановлення абсолютних і відносних показань до госпіталізації осіб з травмами або політравмами.	2			2			
Тема 4. Практичне заняття 3. Диференціальна діагностика в травматології та ортопедії	2			2			
Тема 5. Практичне заняття 4. Тривалість періодів іммобілізації при різних видах травм	2			2			
Тема 6. Практичне заняття 5. Можливі наслідки травмування елементів опорно-рухового апарату людини	2			2			
Основні симптоми травм різних відділів опорно-рухового апарату людини. Перелік та докладний опис етіології, патогенезу, клінічних проявів та прогнозів основних видів пошкоджень та захворювань елементів опорно-рухового апарату людини. Правила проведення клінічного обстеження постраждалих при травмах.	10						10
Модульний контроль	2						
Разом	24	2		10			10
Змістовий модуль 2. Види пошкоджень опорно-рухового апарату людини							
Тема 7. Лекція 2. Фізикальні та інструментальні методи дослідження пацієнтів у галузі травматології та ортопедії	2	2					
Тема 8. Практичне заняття 6. Фізикальні методи дослідження травмованих пацієнтів	2			2			
Тема 9. Практичне заняття 7. Інструментальні методи дослідження травмованих пацієнтів	2			2			
Тема 10. Практичне заняття 8. Методи транспортної іммобілізації травмованих осіб	2			2			
Тема 11. Практичне заняття 9. Методи лікувальної іммобілізації пацієнтів з травмами	2			2			

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Тема 12. Лекція 3. Основні види пошкоджень елементів опорно-рухового апарату людини	2	2					
Тема 13. Практичне заняття 10. Пошкодження кісток і суглобів верхніх кінцівок людини	2			2			
Тема 14. Практичне заняття 11. Пошкодження кісток і суглобів нижніх кінцівок людини	2			2			
Тема 15. Практичне заняття 12. Пошкодження різних відділів хребта людини	2			2			
Тема 16. Практичне заняття 13. Пошкодження кісток тазу людини	2			2			
Основні види травм кісток і суглобів верхніх та нижніх кінцівок людини. Клінічні прояви, надання невідкладної допомоги, профілактика та лікування. Пошкодження різних відділів хребта, тазу та лицевого і мозкового черепа.	10						10
Модульний контроль	2						
Разом	32	4		16			10
Змістовий модуль 3. Вроджені патологічні зміни опорно-рухового апарату							
Тема 17. Лекція 4. Види порушень постави, сколіоз, плоскостопість та деформації грудної клітки	2	2					
Тема 18. Практичне заняття 14. Типи порушення постави людини та їх діагностика	2			2			
Тема 19. Практичне заняття 15. Форми та стадії сколіозу, лікування та профілактичні заходи	2			2			
Тема 20. Практичне заняття 16. Основні види, причини виникнення, симптоматика, профілактичні заходи і лікування плоскостопості	2			2			
Тема 21. Практичне заняття 17. Вроджені деформації грудної клітки людини та їх симптоматика	2			2			
Етіологія, патогенез, клінічні прояви та лікування основних видів вроджених вад опорно-рухового апарату людини. Профілактика, консервативне та оперативне	8						8

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
лікування різних видів плоскостопості. Обстеження пацієнтів з вродженими деформаціями грудної клітки та основними видами порушень постави							
Модульний контроль	2						
Разом	20	2		8			8
Семестровий контроль	14						
Усього за блоком 2	90	8		34			28
Усього за блоками 1 і 2	210	18		80			68
БЛОК 3: НЕВРОЛОГІЯ							
Змістовий модуль 1. Нервова система людини та її функції. Основні порушення функцій нервової системи людини.							
Тема 1. Лекція 1. Будова нервової системи людини. Загальний принцип функціонування нервової системи.	2	2					
Тема 2. Практичне заняття 1. Центральна нервова система. Головний мозок, функції та порушення.	2			2			
Тема 3. Практичне заняття 2. Чутлива система нервової системи.	2			2			
Тема 4. Практичне заняття 3. Система моторики нервової системи.	2			2			
Тема 5. Практичне заняття 4. Характеристика черепно-мозкових нервів. Симптоми ураження черепних нервів. Топічна діагностика.	2			2			
Тема 6. Практичне заняття 5. Автономна нервова система.	2			2			
Центральна нервова система. Головний мозок, функції та порушення. Спинний мозок, функції та порушення. Чутлива система нервової системи, симптоми порушення. Система моторики нервової системи, симптоми порушення. Черепно-мозкові нерви, топологія. Симптоми ураження черепно-мозкових нервів. Автономна нервова система, порушення функції, симптоми ураження.	4						4

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Модульний контроль	2						
Разом	18	2		10			4
Змістовий модуль 2. Спеціальна неврологія. Травми та захворювання нервової систем. Частина 1							
Тема 7. Лекція 2. Травми та захворювання центральної й периферичної нервової системи. Пухлини головного та спинного мозку.	2	2					
Тема 8. Лекція 3. Судинні та інфекційні захворювання нервової системи.	2	2					
Тема 9. Практичне заняття 6. Травматичні ураження центральної нервової системи та периферичних нервів.	2			2			
Тема 10. Практичне заняття 7. Судинні захворювання головного мозку. Хронічні порушення мозкового кровообігу.	2			2			
Тема 11. Практичне заняття 8. Судинні захворювання головного мозку. Гострі порушення мозкового кровообігу.	2			2			
Тема 12. Практичне заняття 9. Інфекційні захворювання центральної нервової системи.	2			2			
Тема 13. Практичне заняття 10. Захворювання периферичної нервової системи.	2			2			
Тема 14. Практичне заняття 11. Нервово-м'язові ураження. Міастенія. М'язові дистонії. Аміотрофічний склероз.	2			2			
Травми центральної та периферичної нервової системи. Вертеброгенні ураження нервових структур. Судинні ураження центральної нервової системи. Інфекційні ураження центральної нервової системи. Захворювання периферичної нервової системи. Нервово-м'язові ураження.	4						4
Модульний контроль	2						
Разом	22	4		12			4
Змістовий модуль 3. Травми та захворювання нервової систем. Частина 2.							

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Ураження нервової системи при різних хворобах							
Тема 16. Практичне заняття 12. Демієлінізуючі захворювання. Хвороба Паркінсона.	2			2			
Тема 15. Практичне заняття 13. Спадкові захворювання нервової системи.	2			2			
Тема 17. Практичне заняття 14. Перинатальні ураження нервової системи.	2			2			
Тема 18. Лекція 4. Ураження нервової системи при хронічних захворюваннях внутрішніх органів та онкологічних процесах.	2	2					
Тема 19. Практичне заняття 15. Ураження нервової системи при захворюваннях органів дихання, органів кровообігу, кишково-шлункового тракту та нирок.	2			2			
Тема 20. Практичне заняття 16. Ураження нервової системи при ендокринних захворюваннях, при захворюваннях системи крові та при злоякісних новоутвореннях немозкової локалізації.	2			2			
Тема 21. Практичне заняття 17 Больові прояви в зонах голови. Головний біль. Мігрень	2			2			
Хвороба Альцгеймера. Хвороба Паркінсона. Спадкові захворювання нервової системи. Дитячий церебральний параліч, форми, клініка. Ураження нервової системи при різних хворобах внутрішніх органів.	4						4
Модульний контроль	2						
Разом	20	2		12			4
Семестровий контроль	30						
Усього за блоком 3	90	8		34			12
УСЬОГО за дисципліною	300	26		114			80

5. Програма навчальної дисципліни

БЛОК 1: ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ

Лекція 1. Поняття про внутрішні хвороби. Діагноз: структура, клінічне значення.

Основні питання / ключові слова: Поняття клінічної медицини: здоров'я, патологія, хвороба, нозологія. Поняття про внутрішні хвороби. Види методів обстеження в клінічній медицині: клінічне обстеження, лабораторні методи обстеження, інструментальні методи обстеження. Діагностика. Діагноз: структура, клінічне значення.

Лекція 2. Хвороби органів кровообігу. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів кровообігу.

Основні питання / ключові слова: Хвороби органів кровообігу – основні поняття. Соціальне значення хвороб органів кровообігу. Основні причини виникнення та розвитку хвороб органів кровообігу. Діагностика (методи обстеження) хвороб органів кровообігу: основні симптоми, синдроми та порушення; класифікація хвороб органів кровообігу.

Практичне заняття 1. Серцеві аритмії.

Основні питання / ключові слова: Серцеві аритмії: визначення, причини. Класифікація серцевих аритмій. Аритмії, зумовлені порушенням утворення імпульсу. Аритмії, зумовлені порушенням проведення імпульсу.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.

3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА ТанDEM, 2017. – 432 с.

4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колоча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 2. Ішемічна хвороба серця: загальні поняття та класифікація. Стенокардія.

Основні питання / ключові слова: Ішемічна хвороба серця (ІХС): визначення, загальні поняття. Соціальне значення ІХС. Стенокардія:

визначення, соціальне значення. Етіологія і патогенез стенокардії. Клінічна класифікація стенокардії. Клінічні особливості різних форм стенокардії. Діагностика стенокардії. Лікування стенокардії.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.
4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.
5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.
6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 3. Ішемічна хвороба серця: інфаркт міокарда. Недостатність кровообігу.

Основні питання / ключові слова: Інфаркт міокарда: визначення. Соціальне значення інфаркту міокарда. Етіологія і патогенез. Клінічна класифікація інфаркту міокарда. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) інфаркту міокарда. Діагностика. Лікування інфаркту міокарда. Поняття недостатності кровообігу. Класифікація.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. — Київ, 1997. — 515 с.

Практичне заняття 4. Гіпертонічна хвороба. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії.

Основні питання / ключові слова: Артеріальна гіпертензія, гіпертонічна хвороба: визначення, етіологія, патогенез. Класифікація ВООЗ. Клініка гіпертонічної хвороби. Гіпертонічний криз. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії: види. Лікування гіпертензій.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М.Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.

3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. — Київ, 1997. — 515 с.

Практичне заняття 5. Ревматизм. Запальні хвороби серця (ендокардити, міокардити).

Основні питання / ключові слова: Ревматизм: визначення, основні поняття. Етіологія, патогенез ревматизму. Клініка ревматизму. Запальні хвороби серця: інфекційний ендокардит (етіологія, патогенез, морфологічні зміни, клініка, діагностика), міокардити (етіологія, патогенез, морфологічні зміни, клініка, діагностика). Лікування запальних хвороб серця.

Рекомендована література

1. Щулiпенко I.M. Пропедевтика внутрiшньої медицини : Загальна семiотика i дiагностика : навч. посiбник / I.M. Щулiпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
2. Вiд симптому i синдрому – до дiагнозу та лiкування: посiбник лiкаря загальної практики / За заг. ред. I.B. Чопея. – Ужгород: IBA, 2009. – 848 с.
3. Основи формулювання клiнiчного дiагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацiєнтам iз захворюваннями внутрiшнiх органiв: навчальний посiбник для лiкарiв, клiнiчних ординаторiв, лiкарiв загальної (сiмейної) практики, лiкарiв терапевтичного спрямування, а також для лiкарiв-iнтернiв за фахом «загальна практика-сiмейна медицина» та «внутрiшнi хвороби» / В.I. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та iн.]. – Запорiжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.
4. Внутрiшнi хвороби: Навч. посiбник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Череднiченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.
5. Внутрiшня медицина: Пiдручник для мед. ВНЗ III-IV рiв. акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.
6. Клінічні лекції по внутрiшнiм хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Змістовий модуль 2. Хвороби органiв дихання

Лекція 3. Хвороби органiв дихання. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органiв дихання.

Основні питання / ключові слова: Хвороби органiв дихання: визначення, класифікація. Соціальне значення хвороб органiв дихання. Основні причини виникнення та розвитку хвороб органiв дихання. Діагностика (методи обстеження) хвороб органiв дихання: основні симптоми, синдроми та порушення; класифікація хвороб органiв дихання.

Практичне заняття 6. Пневмонії.

Основні питання / ключові слова: Пневмонії: визначення, соціальне значення. Клінічна класифікація. Етіологія і патогенез, клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) пневмоній. Діагностика (обстеження). Лікування пневмоній.

Рекомендована література

1. Щулiпенко I.M. Пропедевтика внутрiшньої медицини : Загальна семiотика i дiагностика : навч. посiбник / I.M. Щулiпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
2. Основи формулювання клiнiчного дiагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацiєнтам iз захворюваннями внутрiшнiх органiв: навчальний посiбник для лiкарiв, клiнiчних ординаторiв, лiкарiв загальної (сiмейної) практики, лiкарiв терапевтичного спрямування, а також для лiкарiв-iнтернiв за фахом «загальна практика-сiмейна медицина» та «внутрiшнi хвороби» / В.I. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та iн.]. – Запорiжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. — Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. — К.: Медицина, 2009. — 1088 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. — Київ, 1997. — 515 с.

Практичне заняття 7. Бронхіти. Гострий бронхіт. Хронічний необструктивний бронхіт.

Основні питання / ключові слова: Бронхіти: визначення. Гострий і хронічний бронхіт: визначення; соціальне значення. Етіологія і патогенез бронхітів. Клінічна класифікація. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) бронхітів. Діагностика. Лікування бронхітів.

Хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ): визначення; соціальне значення ХОЗЛ; етіологія і патогенез ХОЗЛ; клінічна класифікація ХОЗЛ; клініка ХОЗЛ, ускладнення; діагностика ХОЗЛ; лікування ХОЗЛ.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. — Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. — К.: Медицина, 2009. — 1088 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. — Київ, 1997. — 515 с.

Практичне заняття 8. Хронічне обструктивне захворювання легень.

Основні питання / ключові слова: Хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ): визначення, соціальне значення. Етіологія і патогенез. Клінічна класифікація ХОЗЛ. Клініка, ускладнення. Діагностика ХОЗЛ. Лікування ХОЗЛ.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.
3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.
4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.
5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. — Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. — К.: Медицина, 2009. — 1088 с.
6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. — Київ, 1997. — 515 с.

Практичне заняття 9. Бронхіальна астма.

Основні питання / ключові слова: Бронхіальна астма: визначення; соціальне значення бронхіальної астми. Етіологія, патогенез. Класифікація бронхіальної астми. Атопічна астма, неатопічна астма. Класифікація астми за ступенями тяжкості. Діагностика. Астматичний стан. Лікування бронхіальної астми.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.
3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С.

Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. — Т.2 / А.С. Свінцицький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. — К.: Медицина, 2009. — 1088 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. — Київ, 1997. — 515 с.

Практичне заняття 10. Бронхоектатична хвороба. Плеврити.

Основні питання / ключові слова: Бронхоектатична хвороба: визначення; етіологія і патогенез; клінічна класифікація; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика (обстеження); лікування. Плеврити: визначення, етіологія, класифікація, діагностика, лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М.Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. — Т.2 / А.С. Свінцицький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. — К.: Медицина, 2009. — 1088 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. — Київ, 1997. — 515 с.

Змістовий модуль 3. Хвороби органів травлення, сечовидільної системи та ендокринних органів

Лекція 4. Захворювання органів травлення. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів травлення.

Основні питання / ключові слова: Захворювання органів травлення: визначення, класифікація. Соціальне значення хвороб органів травлення. Основні причини виникнення та розвитку хвороб органів травлення.

Діагностика (методи обстеження) хвороб органів травлення: основні симптоми, синдроми та порушення; класифікація хвороб органів травлення.

Практичне заняття 11. Гастрити. Гострий і хронічний гастрити.

Основні питання / ключові слова: Гастрити: визначення. Соціальне значення гастритів. Етіологія і патогенез. Класифікація гастритів. Клініка хронічного гастриту (форми, особливості перебігу, ускладнення). Діагностика. Лікування хронічних гастритів.

Рекомендована література

1. Щулiпенко I.M. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посiбник / I.M. Щулiпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посiбник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посiбник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. — 2-е вид., переробл., доповн. — Кіровоград: Поліум, 2016. — Т. 1. — 488 с.

Практичне заняття 12. Виразкова хвороба шлунку та 12-палої кишки.

Основні питання / ключові слова: Виразкова хвороба: визначення. Соціальне значення виразкової хвороби. Етіологія і патогенез. Класифікація виразкової хвороби. Клініка (особливості перебігу, ускладнення). Діагностика. Лікування виразкової хвороби.

Рекомендована література

1. Щулiпенко I.M. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посiбник / I.M. Щулiпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посiбник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посiбник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С.

Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 1. – 488 с.

Практичне заняття 13. Хвороби жовчно-видільної системи (дискінезія жовчовивідних шляхів, хронічний холецистит) та підшлункової залози (хронічний панкреатит).

Основні питання / ключові слова: Дискінезія жовчовивідних шляхів, визначення, види. Холецистит: визначення; етіологія і патогенез. Клінічна класифікація холециститів. Хронічний холецистит: клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення), діагностика, лікування.

Панкреатит: визначення; етіологія і патогенез. Клінічна класифікація панкреатитів. Хронічний панкреатит: клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення), діагностика, лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 1. – 488 с.

Практичне заняття 14. Хвороби кишок: хронічний ентерит, хронічний коліт.

Основні питання / ключові слова: Хронічний ентерит: визначення; етіологія і патогенез; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування. Хронічний коліт: визначення; етіологія і патогенез; класифікація, клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування.

Рекомендована література

1. Щулiпенко I.M. Пропедевтика внутрiшньої медицини : Загальна семiотика i дiагностика : навч. посiбник / I.M. Щулiпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клiнiчного дiагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацiєнтам iз захворюваннями внутрiшнiх органiв: навчальний посiбник для лiкарiв, клiнiчних ординаторiв, лiкарiв загальної (сiмейної) практики, лiкарiв терапевтичного спрямування, а також для лiкарiв-iнтернiв за фахом «загальна практика-сiмейна медицина» та «внутрiшнi хвороби» / В.I. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та iн.]. — Запорiжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрiшнi хвороби: Навч. посiбник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Череднiченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрiшня медицина: Пiдручник для мед. ВНЗ III-IV рiв.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Гастроентерологiя: пiдручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. — 2-е вид., переробл., доповн. — Кiровоград: Полiум, 2016. — Т. 1. — 488 с.

6. Губергрiц Н. Б. Хронiчнi гепатити та цирози печiнки: навч. посiбник / Н. Б. Губергрiц, Н. В. Харченко. — Кiровоград: ПОЛIУМ, 2015. — 288 с.

Практичне заняття 15. Захворювання сечовидiльної та ендокринної систем. Методи обстеження при хворобах сечовидiльної та ендокринної систем.

Основнi питання / ключовi слова: Захворювання сечовидiльної системи: визначення. Соцiальне значення хвороб сечовидiльної системи. Основнi причини виникнення та розвитку хвороб сечовидiльної системи. Дiагностика (методи обстеження) хвороб органiв сечовидiльної системи: основнi симптоми, синдроми та порушення; класифiкацiя хвороб сечовидiльної системи.

Захворювання ендокринної системи: визначення. Соцiальне значення хвороб ендокринної системи. Основнi причини виникнення та розвитку хвороб ендокринної системи. Короткi вiдомостi про цукровий дiабет, гiпотиреоз, гiпертиреоз.

Рекомендована лiтература

1. Щулiпенко I.M. Пропедевтика внутрiшньої медицини : Загальна семiотика i дiагностика : навч. посiбник / I.M. Щулiпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клiнiчного дiагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацiєнтам iз захворюваннями внутрiшнiх органiв: навчальний посiбник для лiкарiв, клiнiчних ординаторiв, лiкарiв загальної (сiмейної) практики, лiкарiв терапевтичного спрямування, а також для лiкарiв-iнтернiв за фахом «загальна практика-сiмейна медицина» та «внутрiшнi хвороби» / В.I. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та iн.]. — Запорiжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрiшнi хвороби: Навч. посiбник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С.

Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. — Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. — К.: Медицина, 2009. — 1088 с.

Практичне заняття 16. Гломерулонефрит. Пієлонефрит.

Основні питання / ключові слова: Гломерулонефрит: визначення, класифікація. Хронічний гломерулонефрит: етіологія і патогенез, клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення), діагностика, лікування. Пієлонефрит: визначення, етіологія і патогенез, клініка, діагностика, лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. — Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. — К.: Медицина, 2009. — 1088 с.

Практичне заняття 17. Цукровий діабет.

Основні питання / ключові слова: Цукровий діабет: визначення. Соціальне значення цукрового діабету. Етіологія і патогенез. Клінічна класифікація цукрового діабету. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення). Діагностика. Лікування цукрового діабету.

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для

лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

Змістовий модуль 4. Загальна хірургія. Хірургічні хвороби

Лекція 5. Основи загальної хірургії. Хірургічні хвороби. Коротка клінічна характеристика.

Основні питання / ключові слова: Основи загальної хірургії. Хірургічні хвороби. Загальна характеристика хірургічних хвороб. Види оперативних втручань. Післяопераційні стани та їх перебіг. Хірургічна інфекція.

Практичне заняття 18. Хвороби органів дихання (гортані та трахеї, легень, плеври), що потребують оперативних втручань. Травми грудної клітки.

Основні питання / ключові слова: Анатомія органів дихання (схема). Обстеження хворих із захворюваннями плеври і легень (перелік). Захворювання плеври, які потребують хірургічного лікування: емпієма плеври, пухлини плеври. Захворювання легень, які потребують хірургічного лікування: абсцес легені, кісти легень, спонтанний пневмоторакс, бронхоектатична хвороба, пухлини легень. Захворювання трахеї, які потребують хірургічного лікування..

Практичне заняття 19. Хвороби серця, що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Анатомія органів кровообігу (схема). Обстеження хворих із захворюваннями серця (перелік). Набуті вади серця. Вади аортального клапана: стеноз аортального клапана, недостатність аортального клапана серця. Мітральні вади серця: стеноз мітрального клапана, недостатність мітрального клапана серця. Стеноз і недостатність тристулкового клапана серця. Природжені вади серця: класифікація, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти, дефект міжпередсердної перегородки, дефект міжшлуночкової перегородки; гемодинаміка при природжених вадах серця. Хірургічні методи лікування.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.

2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.

3. Чумак П.Я., Кузнєцов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

Практичне заняття 20. Хвороби судин, що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Загальна характеристика захворювань артерій. Обстеження хворих із захворюваннями судин (перелік). Оклюзійні захворювання аорти, оклюзія коронарних судин. Протези судин. Облітеруючі захворювання артерій кінцівок, класифікація: облітеруючий атеросклероз, облітеруючий ендартеріт, облітеруючий тромбангіт (хвороба Бюргера). Гострі тромбози та емболії артерій нижніх кінцівок. Аневризми судин. Вазоспастичні хвороби: хвороба Рейно. Захворювання вен нижніх кінцівок: вторинне варикозне розширення вен, тромбофлебіт поверхневих вен. Захворювання лімфатичної системи: лімфостаз. Хірургічні методи лікування захворювань артерій.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.

2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.

3. Чумак П.Я., Кузнєцов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

Практичне заняття 21. Хвороби органів травлення, що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Схема анатомії органів травлення. Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення (перелік). Захворювання стравоходу: класифікація; рефлюкс-езофагіт, симптоми; ахалазія кардії, симптоми; пухлини, класифікація, симптоми. Захворювання шлунка і дванадцятипалої кишки, які потребують хірургічного лікування: виразкова хвороба шлунку, класифікація, симптоми; виразкова хвороба дванадцятипалої кишки (пептична виразка), симптоми; ускладнення після оперативного лікування виразкової хвороби. Новоутворення шлунка і дванадцятипалої кишки. Захворювання жовчного міхура, які потребують хірургічного лікування: холелітіаз (жовчнокам'яна хвороба); післяхолецистектомічний синдром. Пухлини підшлункової залози, класифікація, симптоми.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.

2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.

3. Чумак П.Я., Кузнєцов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

Практичне заняття 22. Хвороби черевної порожнини та стінки живота, що потребують оперативних втручань. Опущення органів черевної порожнини.

Основні питання / ключові слова: Схема анатомії черевної порожнини. Захворювання тонкої кишки: пухлини, хвороба Крона, дивертикули тонкої кишки, обструкція тонкого кишечника, основні симптоми захворювань тонкої кишки. Захворювання товстої кишки: колоректальні поліпи, рак ободової і прямої кишок, дивертикульоз товстої кишки. Запальні захворювання товстої кишки: хвороба Крона, неспецифічний виразковий коліт. Геморой, етіологія, патогенез, клініка, лікування. Перитоніти: класифікація; дифузний перитоніт, симптоми; обмежені перитоніти (абсцеси черевної порожнини). Грижі, класифікація; пахвинні грижі, стегнові грижі, пупкові грижі, післяопераційні грижі. Опущення органів черевної порожнини.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.

2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.

3. Чумак П.Я., Кузнєцов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

Практичне заняття 23. Хвороби сечовидільної системи та статевих органів (хвороби простати у чоловіків, яєчників у жінок), що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Хвороби нирок, які потребують хірургічного лікування: сечокам'яна хвороба, симптоми, лікування. Хвороби простати у чоловіків: простатит гострий, хронічний, симптоми, лікування; доброякісна гіперплазія передміхурової залози. Захворювання яєчників у жінок: запальні хвороби яєчників (аднексит), симптоми, лікування; пухлини яєчників, симптоми, лікування.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.

2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.

3. Чумак П.Я., Кузнєцов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

БЛОК 2: ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ

Змістовий модуль 1. Загальні питання травматології та ортопедії

Лекція 1. Поняття про травму, політравму і травматизм, значення основних термінів, що застосовуються в галузі травматології та ортопедії.

Основні питання / ключові слова: Поняття про здоров'я, патологічні зміни в організмі людини, травми та політравми, а також типові захворювання органів опорно-рухового апарату.

Практичне заняття 1. Правила проведення обстеження пацієнта з травмою або політравмою.

Основні питання / ключові слова: Види фізикальних методів обстеження пацієнтів. Типова методика обстеження пацієнта з травмою, політравмою або захворюванням елементів опорно-рухового апарату.

Рекомендована література

1. Клінічні лекції по травматології. Травматологія / С. М., Ткач. – Київ, 2017. – 486 с.
2. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
3. Скляренко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
4. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяка. –Харків, 2013. - 656 с.

Практичне заняття 2. Встановлення абсолютних і відносних показань до госпіталізації осіб з травмами або політравмами.

Основні питання / ключові слова: Визначення поняття абсолютних і відносних показань до госпіталізації пацієнтів з травмами або політравмами органів опорно-рухового апарату. Порядок встановлення показань та їх фіксації в медичній документації.

Рекомендована література

1. Клінічні лекції по травматології. Травматологія / С. М., Ткач. – Київ, 2017. – 486 с.
2. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
3. Скляренко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
4. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяка. –Харків, 2013. - 656 с.

Практичне заняття 3. Диференціальна діагностика в травматології та ортопедії

Основні питання / ключові слова: Поняття про диференціальну діагностику в області травматології та ортопедії. Методи диференціальної діагностики, правила їх застосування в процесі експертного визначення стану пацієнтів.

Рекомендована література

1. Клінічні лекції по травматології. Травматологія / С. М., Ткач. – Київ, 2017. – 486 с.
2. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.

3. Скляренко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.

4. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисюка. –Харків, 2013. - 656 с.

Практичне заняття 4. Тривалість періодів іммобілізації при різних видах травм

Основні питання / ключові слова: Поняття про транспортну та лікувальну іммобілізацію в галузі травматології та ортопедії. Типові періоди застосування різних видів іммобілізації для травмованих пацієнтів в залежності від виду і тяжкості отриманої травми.

Рекомендована література

1. Клінічні лекції по травматології. Травматологія / С. М., Ткач. – Київ, 2017. – 486 с.

2. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.

3. Скляренко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.

4. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисюка. –Харків, 2013. - 656 с.

Практичне заняття 5. Можливі наслідки травмування елементів опорно-рухового апарату людини

Основні питання / ключові слова: Поняття про типові та нетипові сценарії перебігу процесу відновлення функцій пошкоджених елементів опорно-рухового апарату людини. Визначення патологічних змін в організмі людини, які можуть виникнути внаслідок травмування органів і тканин її організму

Рекомендована література

1. Клінічні лекції по травматології. Травматологія / С. М., Ткач. – Київ, 2017. – 486 с.

2. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.

3. Скляренко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.

4. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисюка. –Харків, 2013. - 656 с.

Змістовий модуль 2. Види пошкоджень опорно-рухового апарату людини

Лекція 2. Фізикальні та інструментальні методи дослідження пацієнтів у галузі травматології та ортопедії

Основні питання / ключові слова: Пошкодження органів опорно-рухового апарату людини. Види пошкоджень кісток, суглобів, м'язів та інших тканин опорно-рухового апарату.

Практичне заняття 6. Фізикальні методи дослідження травмованих пацієнтів

Основні питання / ключові слова: Поняття про методи дослідження стану пацієнтів в практичній медицині. Особливості дослідження пацієнтів в сфері травматології та ортопедії. Докладне вивчення змісту основних фізикальних методів дослідження: пальпації, перкусії, аускультації та інших.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяка. - Харків, 2013. - 656 с.

Практичне заняття 7. Інструментальні методи дослідження травмованих пацієнтів.

Основні питання / ключові слова: Характеристика основних інструментальних методів дослідження стану пацієнтів, що застосовуються в галузі травматології та ортопедії.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяка. - Харків, 2013.- 656 с.

Практичне заняття 8. Методи транспортної іммобілізації травмованих осіб.

Основні питання / ключові слова: Поняття про іммобілізацію, її види, а також способи застосування з метою транспортування та лікування травмованих пацієнтів.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяка. - Харків, 2013.- 656 с.

Практичне заняття 9. Методи лікувальної іммобілізації пацієнтів з травмами.

Основні питання / ключові слова: Поняття про лікувальну іммобілізацію. Методи і засоби лікувальної іммобілізації, які застосовуються в галузі травматології та ортопедії. Апарати зовнішньої фіксації відламків пошкоджених кісток, методики їх застосування.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяка. - Харків, 2013.- 656 с.

Лекція 3. Основні види пошкоджень елементів опорно-рухового апарату людини

Основні питання / ключові слова: Характеристика основних видів пошкоджень елементів опорно-рухового апарату людини. Характеристика закритих та відкритих переломів, вивихів, розтягування зв'язок, забоїв м'яких тканин та інше. Характерні ознаки типових видів пошкоджень кісток, суглобів та м'яких тканин тіла людини.

Практичне заняття 10. Пошкодження кісток і суглобів верхніх кінцівок людини.

Основні питання / ключові слова: Поняття про пошкодження кісток і суглобів. Види пошкоджень, їх тяжкість. Можливі несприятливі наслідки. Особливості пошкоджень кісток і суглобів верхньої кінцівки людини.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисюка. - Харків, 2013.- 656 с.

Практичне заняття 11. Пошкодження кісток і суглобів нижніх кінцівок людини.

Основні питання / ключові слова: Поняття про пошкодження кісток і суглобів. Види пошкоджень, їх тяжкість. Можливі несприятливі наслідки. Особливості пошкоджень кісток і суглобів нижньої кінцівки людини.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.

5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяюка. - Харків, 2013.- 656 с.

Практичне заняття 12. Пошкодження різних відділів хребта людини.

Основні питання / ключові слова: Поняття про пошкодження хребта людини. Механізм виникнення пошкодження, клінічні ознаки. Можливі несприятливі наслідки. Особливості перебігу періоду відновлення при пошкодженнях різних відділів хребта.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяюка. - Харків, 2013.- 656 с.

Практичне заняття 13. Пошкодження кісток тазу людини.

Основні питання / ключові слова: Поняття про пошкодження кісток тазу людини. Механізм виникнення пошкодження, клінічні ознаки. Можливі несприятливі наслідки. Особливості перебігу періоду відновлення при пошкодженнях різних кісток тазу.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.

6. Скляренко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.

7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисюка. - Харків, 2013. - 656 с.

Змістовий модуль 3. Вроджені патологічні зміни опорно-рухового апарату

Лекція 4. Види порушень постави, сколіоз, плоскостопість та деформації грудної клітки.

Основні питання / ключові слова: Поняття про поставу, статуру та ходу людини. Види порушень постави, їх характерні особливості. Поняття про сколіоз. Характеристика різних видів плоскостопості. Типові види вроджених деформацій грудної клітки людини.

Практичне заняття 14. Типи порушення постави людини та їх діагностика

Основні питання / ключові слова: Характеристика основних типів порушення постави людини. Етіологія, патогенез, симптоматика, профілактика та лікування порушень постави. Методи діагностики різних видів деформацій опорно-рухового апарату, внаслідок яких виникають певні порушення постави. Консервативні та оперативні методи лікування різноманітних порушень постави людини.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисюка. - Харків, 2013. - 656 с.

Практичне заняття 15. Форми та стадії сколіозу, лікування та профілактичні заходи

Основні питання / ключові слова: Поняття про сколіоз. Етіологія, патогенез та клінічні ознаки сколіозу. Ступені сколіозу та їх патогномонічні симптоми. Стадії розвитку сколіозу. Небажані наслідки сколіозу з точки зору впливу деформації хребта при ньому на функціональний стан внутрішніх органів тіла пацієнта.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.

2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяюка. - Харків, 2013. - 656 с.

Практичне заняття 16. Основні види, причини виникнення, симптоматика, профілактичні заходи і лікування плоскостопості

Основні питання / ключові слова: Поняття про плоскостопість. Види плоскостопості. Причини виникнення плоскостопості. Методи діагностики плоскостопості. Профілактика та методи консервативного і оперативного лікування плоскостопості.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисяюка. - Харків, 2013. - 656 с.

Практичне заняття 17. Вроджені деформації грудної клітки людини та їх симптоматика.

Основні питання / ключові слова: Характеристика основних видів вроджених деформацій грудної клітки людини. Етіологія, патогенез, симптоматика, профілактика та лікування деформацій грудної клітки. Консервативні та оперативні методи лікування вроджених деформацій грудної клітки людини.

Рекомендована література

1. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
2. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
3. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За редакцією. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
4. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.
5. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
6. Склярєнко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисюка. - Харків, 2013. - 656 с.

БЛОК 3: НЕВРОЛОГІЯ

Змістовий модуль 1. Нервова система людини та її функції. Основні порушення функцій нервової системи людини.

Лекція 1. Будова нервової системи людини. Загальний принцип функціонування нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Будова нервової системи. Відділи та анатомічні структури нервової системи. Морфологія нервової системи. Нейрон. Принцип передачі імпульсів в нервовій системі. Основні функції нервової системи та їх порушення.

Практичне заняття 1. Центральна нервова система. Головний мозок, функції та порушення.

Основні питання / ключові слова: Головний мозок та його будова. Кора головного мозку. Спинномозкова рідина. Основні функції головного мозку. Інтеграційна функція головного мозку. Когнітивні функції головного мозку та їх порушення. Порушення вищих мозкових функцій: розлади мови, письма та читання, рахунку, зорового та слухового аналізаторів. Симптомокомплекс подразнення мозкових оболонок.

Рекомендована література

1. Коляденко Г. І. Анатомія людини: підручник. - Київ: Либідь, 2001. - 384 с.
2. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 77-91; 126-133.
3. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паснок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

Практичне заняття 2. Чутлива система нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Чутливість як функція нервової системи. Анатомія аналізаторів поверхневих видів чутливості. Анатомія аналізаторів глибоких видів чутливості. Види і типи розладів чутливості. Синдроми ураження чутливих шляхів на різних рівнях. Методика дослідження чутливості.

Рекомендована література

1. Коляденко Г. І. Анатомія людини: підручник. - Київ: Либідь, 2001. - 384 с.
2. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 18-32.
3. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.
4. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

Практичне заняття 3. Система моторики нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Моторика як функція нервової системи. Рефлекторна діяльність. Система довільних рухів. Екстрапірамідна система. Статико-координаційна система. Види розладів моторики. Симптоми уражень моторики.

Рекомендована література

1. Коляденко Г. І. Анатомія людини: підручник. - Київ: Либідь, 2001. - 384 с.
2. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 18-32.
3. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.
4. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

Практичне заняття 4. Характеристика черепно-мозкових нервів. Симптоми ураження черепних нервів. Топічна діагностика.

Основні питання / ключові слова: Анатомо-фізіологічна характеристика черепно-мозкових нервів. 1. Нюховий нерв (чутливий). 2. Зоровий нерв (чутливий). 3. Окомоторний нерв (моторний). 4. Трохлеарний / патетичний нерв (моторний). 5. Трійчастий нерв (змішаний). 6. Абдуцентний / відвідний нерв (моторний). 7. Лицьовий нерв (змішаний). 8. Вестибулокохлеарний / слуховий нерв (чутливий). 9. Язикомо-глотковий нерв (змішаний). 10. Блукаючий нерв (змішаний). 11. Додатковий нерв (змішаний). 12. Під'язиковий нерв (змішаний). Функції та симптоми ураження черепних нервів. Поняття топічної діагностики.

Рекомендована література

1. Коляденко Г.І. Анатомія людини: підручник / Г. І. Коляденко. - Київ: Либідь, 2001. - 384 с.
2. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 58-76 с.
3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

Практичне заняття 5. Автономна нервова система.

Основні питання / ключові слова: Будова та анатомо-функціональні особливості автономної (вегетативної) нервової системи. Симптоми та синдроми ураження автономної нервової системи. Нейроциркуляторна дистонія. Методи дослідження автономної нервової системи.

Рекомендована література:

1. Коляденко Г. І. Анатомія людини: підручник. - Київ: Либідь, 2001. - 384 с.
2. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 92-105.
3. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паснок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.
4. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

Змістовий модуль 2. Спеціальна неврологія. Захворювання периферичної нервової систем. Частина 1

Лекція 2. Травми та захворювання центральної й периферичної нервової системи. Пухлини головного та спинного мозку.

Основні питання / ключові слова: Травми центральної й периферичної нервової системи; визначення, класифікація. Захворювання центральної й периферичної нервової системи; визначення, класифікація. Пухлини головного та спинного мозку; загальні поняття.

Лекція 3. Судинні та інфекційні захворювання нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Судинні захворювання головного мозку; визначення, класифікація. Інфекційні захворювання нервової системи; визначення, класифікація. Загальна клінічна характеристика захворювань.

Практичне заняття 6. Травматичні ураження центральної нервової системи та периферичних нервів.

Основні питання / ключові слова: Черепно-мозкова травма; патогенез, основні симптоми. Хребтово-спинномозкова травма; патогенез, основні

симптоми. Травми периферичної нервової системи; патогенез, основні симптоми.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 526-551.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паснок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Практичне заняття 7. Судинні захворювання головного мозку. Хронічні порушення мозкового кровообігу.

Основні питання / ключові слова: Кровопостачання головного мозку. Судинні захворювання головного мозку. Загальні поняття. Хронічні порушення мозкового кровообігу. Дисциркуляторна енцефалопатія.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 176-230.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паснок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Практичне заняття 8. Судинні захворювання головного мозку. Гострі порушення мозкового кровообігу.

Основні питання / ключові слова: Гострі порушення мозкового кровообігу. Загальні поняття, класифікація. Інсульт геморагічний. Інсульт ішемічний. Причини, патогенез, основні симптоми.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 176-230.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паснок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Практичне заняття 9. Інфекційні захворювання центральної нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Інфекційні захворювання центральної нервової системи. Загальні поняття. Менінгіти. Енцефаліти. Церебральний арахноїдит. Полімієліт. Причини, патогенез, основні симптоми.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 262-308.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Практичне заняття 10. Захворювання периферичної нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Захворювання периферичної нервової системи. Основні поняття. Нейропатії нервів обличчя. Нейропатії нервів верхньої кінцівки. Нейропатії нервів нижньої кінцівки. Вертеброгенні дегенеративно-дистрофічні ураження периферичної нервової системи. Ураження спинномозкових корінців і нервів. Радікулопатії. Цервікалгія. Торакалгія. Люмбалгія. Основні симптоми.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 231-261.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Практичне заняття 11. Нервово-м'язові ураження. Міастенія. М'язові дистонії. Аміотрофічний склероз.

Основні питання / ключові слова: Нервово-м'язові ураження. Загальні уявлення. Міастенія. Міастенічний синдром. М'язові дистонії. Бічний аміотрофічний склероз. Міофасціальний больовий синдром. Причини, патогенез, симптоми.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 389-398; 406-408.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Змістовий модуль 3. Травми та захворювання нервової систем. Частина 2. Ураження нервової системи при різних хворобах

Практичне заняття 12. Спадкові захворювання нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Спадкові захворювання нервової системи. Загальні поняття. Спадкові ураження нервово-м'язової системи. Спадкові ураження пірамідної системи. Спадкові ураження екстрапірамідної системи. Спадкові ураження координаторної системи.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 361-388.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Практичне заняття 13. Демієлінізуючі захворювання. Хвороба Паркінсона.

Основні питання / ключові слова: Демієлінізуючі захворювання. Розсіяний склероз, причини, патогенез, основні симптоми. Хвороба Паркінсона, причини, патогенез, основні симптоми.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 346-360; 399-405.
2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.
3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.
4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Практичне заняття 14. Перинатальні ураження нервової системи.

Основні питання / ключові слова: Перинатальні ураження нервової системи. Загальні поняття. Дитячий церебральний параліч. Причини, патогенез, симптоми.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 526-551.
2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.
3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.
4. Яворська Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.

Лекція 4. Ураження нервової системи при хронічних захворюваннях внутрішніх органів та онкологічних процесах.

Основні питання / ключові слова: Загальні поняття про ураження нервової системи при хронічних захворюваннях внутрішніх органів.

Причини та механізми ураження нервової системи при захворюваннях органів дихання, органів кровообігу, кишково-шлункового тракту, нирок, при ендокринних захворюваннях, у разі захворювань системи крові та при злякисних новоутворюваннях.

Практичне заняття 15. Ураження нервової системи при захворюваннях органів дихання, органів кровообігу, кишково-шлункового тракту та нирок.

Основні питання / ключові слова: Ураження нервової системи при ревматизмі. Ураження нервової системи при гіпертонічній хворобі. Ураження нервової системи при ішемічній хворобі серця. Ураження нервової системи при серцевій недостатності на тлі вад серця. Ураження нервової системи при інфекційних хворобах органів дихання (пневмонія, бронхоектази). Ураження

нервової системи при гострій та хронічній дихальній недостатності. Ураження нервової системи при хворобах кишково-шлункового тракту (хронічні запальні процеси шлунка та кишок, постгастроентероїчний синдром, захворювання печінки та жовчних протоків). Ураження нервової системи при хворобах нирок.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 552-570.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

Практичне заняття 16. Ураження нервової системи при ендокринних захворюваннях, при захворюваннях системи крові та при злоякісних новоутворюваннях немозкової локалізації.

Основні питання / ключові слова: Ураження нервової системи при ендокринних захворюваннях – цукровий діабет, гіпергиреоз, гіпотиреоз. Ураження нервової системи при захворюваннях системи крові (анемії, лейкози, гемофілія). Ураження нервової системи при злоякісних новоутворюваннях немозкової локалізації (паранеопластичні синдроми, протипухлинне лікування).

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 552-570.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

Практичне заняття 17. Больові прояви в зонах голови. Головний біль. Мігрень.

Основні питання / ключові слова: Головний біль. Класифікація. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви мігрені. Симпаталгії в зоні обличчя.

Рекомендована література

1. Неврологія: підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / [І. А. Григорова та ін.]; за ред. І. А. Григорової, Л. І. Соколової. - 2-ге вид. випр. - Київ: Медицина, 2015. – С. 439-448.

2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М. Шевага, А.В. Паєнок, Б.В. Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.

3. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	БЛОК 1: ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ								БЛОК 2: ТРАВМАТОЛОГІЯ, ОРТОПЕДІЯ					
		Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1	2	2	-	-	1	1	2	2	1	1
Відвідування семінарських															
Відвідування практичних занять	1	5	5	5	5	7	7	6	6	5	5	8	8	4	4
Робота на семінарському занятті															
Робота на практичному занятті	10	5	50	5	50	7	70	6	60	5	50	8	80	4	40
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)															
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ															
Разом			87		86		109		96		86		120		75
Максимальна кількість балів : 584															
Розрахунок коефіцієнта : $584 / 60 = 9,73$															

БЛОК 3: НЕВРОЛОГІЯ

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	БЛОК 3: НЕВРОЛОГІЯ					
		Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	2	2	1	1
Відвідування семінарських							
Відвідування практичних занять	1	5	5	6	6	6	6
Робота на семінарському занятті							
Робота на практичному занятті	10	5	50	6	60	6	60
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)							
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ							
Разом			86		98		97
Максимальна кількість балів : 281							
Розрахунок коефіцієнта : $281 / 60 = 4,68$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

БЛОК 1: ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Внутрішні хвороби. Хвороби органів кровообігу (10 годин)		
Загальний аналіз крові: формені елементи, їх загальна функція, типові патологічні зміни. Основні синдроми при хворобах органів кровообігу: перелік, короткий опис. Атеросклероз: визначення та соціальне значення атеросклерозу; етіологія та патогенез, класифікація. Нейроциркуляторна дистонія: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, принципи лікування. Гіпотонічна хвороба: визначення, етіологія, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, принципи лікування. Набуті вади мітрального та аортального клапанів серця: етіологія, патогенез гемодинаміки, клініка (основні симптоми), діагностика, принципи лікування.	Поточний	5
Змістовий модуль 2. Хвороби органів дихання (10 годин)		
Основні синдроми при хворобах органів дихання: перелік, короткий опис. Пневмосклероз: визначення, етіологія, патогенез, діагностика, лікування. Емфізема легень: визначення, етіологія, патогенез, діагностика, лікування. Легенева недостатність, легеневе серце: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Абсцес легенів: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування.	Поточний	5
Змістовий модуль 3. Хвороби органів травлення, сечовидільної системи та ендокринних органів (10 годин)		
Основні синдроми при хворобах органів травлення: перелік, короткий опис. Основні синдроми при хворобах нирок і сечовивідних органів: перелік, короткий опис. Хронічні гепатити: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Метаболічний синдром, ожиріння: визначення, етіологія, класифікація, пов'язані хвороби, наслідки, профілактика, лікування. Анемії: визначення, етіологія, класифікація, клініка. Гіпертиреоз, тиреотоксикоз: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування. Гіпотиреоз: визначення, етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування.	Поточний	5
Змістовий модуль 4. Загальна хірургія. Хірургічні хвороби (10 годин)		

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Хірургічні хвороби, які що потребують оперативних втручань: хвороби органів дихання, органів кровообігу, шлунку, черевної порожнини та стінки живота. Доброякісна гіперплазія передміхурової залози. Хвороби молочної залози, що потребують оперативних втручань.	Поточний	5
Всього: 40 годин		20

БЛОК 2: ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Загальні питання травматології та ортопедії (10 годин)		
Основні симптоми травм різних відділів опорно-рухового апарату людини. Перелік та докладний опис етіології, патогенезу, клінічних проявів та прогнозів основних видів пошкоджень та захворювань елементів опорно-рухового апарату людини. Правила проведення клінічного обстеження постраждалих при травмах.	Поточний	5
Змістовий модуль 2. Види пошкоджень опорно-рухового апарату людини (10 годин)		
Основні види травм кісток і суглобів верхніх та нижніх кінцівок людини. Клінічні прояви, надання невідкладної допомоги, профілактика та лікування. Пошкодження різних відділів хребта, тазу та лицевого і мозкового черепа.	Поточний	5
Змістовий модуль 3. Вроджені патологічні зміни опорно-рухового апарату (8 годин)		
Етіологія, патогенез, клінічні прояви та лікування основних видів вроджених вад опорно-рухового апарату людини. Профілактика, консервативне та оперативне лікування різних видів плоскостопості. Обстеження пацієнтів з вродженими деформаціями грудної клітки та основними видами порушень постави.	Поточний	5
Всього: 28 години		15

БЛОК 3: НЕВРОЛОГІЯ

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Нервова система людини та її функції. Основні порушення функцій нервової системи людини (4 годин)		
Центральна нервова система. Головний мозок, функції та порушення. Спинний мозок, функції та порушення. Чутлива система нервової системи, симптоми порушення. Система моторики нервової системи, симптоми порушення. Черепно-мозкові нерви, топологія. Симптоми ураження черепно-мозкових нервів. Автономна нервова система, порушення функції, симптоми ураження.	Поточний	5
Змістовий модуль 2. Спеціальна неврологія. Травми та захворювання нервової систем. Частина 1 (4 годин)		
Травми центральної та периферичної нервової системи. Вертеброгенні ураження нервових структур. Судинні ураження центральної нервової системи. Інфекційні ураження центральної нервової системи. Захворювання периферичної нервової системи. Нервово-м'язові ураження.	Поточний	5
Змістовий модуль 3. Травми та захворювання нервової систем. Частина 2. Ураження нервової системи при різних хворобах (4 годин)		
Хвороба Альцгеймера. Хвороба Паркінсона. Спадкові захворювання нервової системи. Дитячий церебральний параліч, форми, клініка. Ураження нервової системи при різних хворобах внутрішніх органів.	Поточний	5
Всього: 23 години		15

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне тестування.

Критерії оцінювання модульного письмове тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	21 - 23
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	18 – 20
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	13 – 17
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	10 -13
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Для блоку 1 і 2 — **екзамен**.

Для блоків 3 форма контролю — **екзамен**.

Умови допуску до екзамену — 35 і більше балів.

Критерії оцінювання на екзамені:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	36 – 40
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	31 – 35
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	21 – 30
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	16-20
Достатньо	11-15

Оцінка	Кількість балів
<i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	6-10
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю
БЛОК 1: ВНУТРІШНІ ТА ХІРУРГІЧНІ ХВОРОБИ

1. Наведіть методи обстеження в клінічній медицині. Дайте характеристику клінічним методам обстеження.
  - а. Надайте визначення діагнозу. Наведіть структуру та клінічне значення діагнозу.
2. Назвіть та опишіть основні симптоми при хворобах органів кровообігу.
3. Назвіть та опишіть основні симптоми при хворобах органів дихання.
4. Назвіть та опишіть основні симптоми при хворобах органів травлення.
5. Назвіть та опишіть основні симптоми при хворобах сечовидільної системи.
6. Дайте визначення ішемічній хворобі серця (ІХС). Опишіть етіологію і патогенез ІХС. Наведіть класифікацію ІХС.
7. Дайте визначення стенокардії. Опишіть етіологію, патогенез, симптоми стенокардії. Наведіть основні лікарські та фізичні методи лікування цього захворювання.
8. Дайте визначення інфаркту міокарда. Опишіть етіологію, патогенез, симптоми інфаркту міокарда. Наведіть основні лікарські та фізичні методи лікування цього захворювання.
9. Дайте визначення гіпертонічній хворобі. Опишіть етіологію, патогенез, симптоми гіпертонічної хвороби. Наведіть основні лікарські та фізичні методи лікування цього захворювання.
10. Надайте визначення вторинним (симптоматичним) артеріальним гіпертензіям. Наведіть класифікацію та опишіть особливості клінічного перебігу окремих видів вторинних артеріальних гіпертензій.
11. Дайте визначення гіпотонічній хворобі. Наведіть етіологію, патогенез, клініку та основні методи лікування гіпотонічної хвороби.
12. Надайте визначення вадам серця. Назвіть основні набуті вади серця, їх причину (етіологія) та механізми розвитку (патогенез).

13. Дайте визначення інфекційному ендокардиту. Опишіть етіологію, патогенез, морфологічні зміни, клініку та основні методи лікування інфекційного ендокардиту.

14. Дайте визначення міокардиту. Опишіть етіологію, патогенез, морфологічні зміни, клініку та основні методи лікування міокардита.

15. Надайте визначення серцевим аритміям. Наведіть причини виникнення серцевих аритмій. Класифікація серцевих аритмій.

16. Дайте визначення пневмонії. Наведіть клінічну класифікацію пневмоній. Опишіть етіологію, патогенез, симптоми нозокоміальної пневмонії. Наведіть основні лікарські та фізичні методи лікування цього захворювання.

17. Дайте визначення бронхіту. Наведіть клінічну класифікацію бронхіту. Опишіть етіологію, патогенез симптоми простого хронічного бронхіту. Лікарські та фізичні методи лікування хронічного бронхіту.

18. Надайте визначення хронічному обструктивному захворюванню легень (ХОЗЛ). Опишіть етіологію, патогенез ХОЗЛ. Клінічна класифікація та мсимптоми ХОЗЛ. Ускладнення ХОЗЛ. Лікарські та фізичні методи лікування ХОЗЛ.

19. Дайте визначення бронхіальній астмі. Опишіть етіологію та патогенез бронхіальної астми. Наведіть класифікацію бронхіальної астми. Клініка бронхіальної астми. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування бронхіальної астми.

20. Дайте визначення бронхоектатичній хворобі (БЕХ). Опишіть етіологію, патогенез та симптоми БЕХ. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування бронхоектатичної хвороби.

21. Дайте визначення плевриту. Розкрийте етіологію, наведіть класифікацію плевритів. Клініка плевриту. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування плевритів.

22. Дайте визначення емфіземи легень. Опишіть етіологію, патогенез, клініку емфіземи легень. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування емфіземи легень.

23. Дайте визначення пневмосклерозу. Опишіть патоморфологічні зміни при пневмосклерозі. Ускладнення пневмосклерозу. Методи лікування пневмосклерозу.

24. Дайте визначення гастриту. Розкрийте його соціальне значення. Опишіть етіологію та патогенез гастриту. Клінічні симптоми гастриту. Класифікація гастриту.

25. Надайте визначення хронічному гастриту. Причини, класифікація, симптоми хронічного гастриту. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування хронічного гастриту.

26. Дайте визначення виразковій хворобі. Класифікація виразкової хвороб. Симптоми виразкової хвороби. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування виразкової хвороби.

27. Дайте визначення холециститу. Опишіть етіологію та патогенез холециститу. Наведіть клінічну класифікацію холециститу. Симптоми холециститу. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування холециститу.

28. Дайте визначення панкреатиту. Опишіть етіологію та патогенез

панкреатиту. Наведіть клінічну класифікацію панкреатиту. Симптоми панкреатиту. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування панкреатиту.

29. Дайте визначення жовчно-кам'яної хвороби. Опишіть етіологію та патогенез жовчно-кам'яної хвороби, її клініку. Методи лікування жовчно-кам'яної хвороби.

30. Дайте визначення хронічному гепатиту. Опишіть етіологію та патогенез хронічного гепатиту. Наведіть клінічну класифікацію хронічного гепатиту. Опишіть симптоми хронічного гепатиту. Профілактика та лікування хронічного гепатиту.

31. Дайте визначення хронічному ентериту. Опишіть етіологію та патогенез хронічного ентериту. Симптоми хронічного ентериту. Лікування хронічного ентериту.

32. Дайте визначення хронічній коліту. Опишіть етіологію та патогенез хронічного коліту. Симптоми хронічного коліту. Діагностика та лікування хронічного коліту.

33. Дайте визначення гломерулонефриту. Опишіть етіологію та патогенез хронічного гломерулонефриту. Симптоми хронічного гломерулонефриту. Лікування хронічного гломерулонефриту.

34. Дайте визначення пієлонефриту. Опишіть етіологію та патогенез пієлонефриту. Симптоми пієлонефриту. Лікування пієлонефриту.

35. Дайте визначення нирковокам'яній хвороби. Опишіть етіологію та патогенез нирковокам'яної хвороби. Симптоми нирковокам'яної хвороби. Лікування нирковокам'яної хвороби.

36. Дайте визначення ожирінню. Опишіть етіологію та патогенез ожиріння. Наведіть клінічну класифікацію ожиріння. Опишіть клініку ожиріння. Ускладнення ожиріння. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування ожиріння.

37. Дайте визначення подагрі. Опишіть етіологію та патогенез подагри. Клініка подагри. Лікування подагри.

38. Дайте визначення цукровому діабету. Опишіть етіологію та патогенез цукрового діабету. Клінічна класифікація цукрового діабету. Опишіть симптоми цукрового діабету. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування цукрового діабету.

39. Наведіть та дайте характеристику захворюванням легень, які потребують хірургічного лікування. Що таке абсцес легені? Надайте клінічну характеристику бронхоектатичній хворобі, яка потребує хірургічного лікування.

40. Дайте визначення спонтанному пневмотораксу. Причини виникнення. Клініка пневмотораксу. Діагностика пневмотораксу. Методи лікування.

41. Надайте визначення природженим вадам серця. Наведіть класифікацію. Дайте коротку характеристику змінам гемодинаміки при відкритій артеріальній протоці, коарктації аорти, дефекті міжпередсердної перегородки та дефекті міжшлуночкової перегородки.

42. Дайте клінічну характеристику облітеруючим захворюванням артерій кінцівок. Наведіть класифікацію. Опишіть методи дослідження при облітеруючих захворюваннях артерій кінцівок. Надайте коротку клінічну

характеристику найпоширенішим облітеруючим захворювання артерій кінцівок.

43. Дайте клінічну характеристику вазоспастичним хворобам. Що таке хвороба Рейно? Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику. Методи лікування хвороби Рейно.

44. Дайте клінічну характеристику захворюванням вен нижніх кінцівок (вторинне варикозне розширення вен, тромбофлебіт поверхневих вен). Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику вторинного варикозного розширення вен. Методи лікування вторинного варикозного розширення вен.

45. Дайте клінічну характеристику запальним захворюванням товстої кишки: хворобі Крона та неспецифічному виразковому коліту. Наведіть основні симптоми вказаних захворювань.

46. Надайте визначення геморою. Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику геморою. Методи лікування геморою.

47. Дайте визначення грижі. Наведіть класифікацію гриж. Коротко опишіть пахвинні грижі, стегові грижі, пупкові грижі, післяопераційні грижі. Методи лікування гриж.

48. Дайте визначення доброякісній гіперплазії передміхурової залози у чоловіків. Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику доброякісної гіперплазії передміхурової залози. Методи лікування доброякісної гіперплазії передміхурової залози.

49. Дайте клінічну характеристику запальним хворобам яєчників (аднексит) у жінок. Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику аднекситу. Методи лікування аднекситу.

50. Що таке опущення органів черевної порожнини. Основні симптоми. Методи лікування.

БЛОК 2: ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ

1. Дайте визначення травми. Визначте загальні поняття. Наведіть механізми виникнення травми.

2. Які види травм існують? Надайте класифікацію травм.

3. Опишіть наслідки травмування опорно-рухового апарату людини.

4. Наведіть та розкрийте поширені захворювання органів кістково-м'язової системи людини. Визначте основні поняття. Надайте класифікацію.

5. Наведіть та розкрийте патологічні процеси при захворюваннях опорно-рухового апарату людини.

6. Наведіть та розкрийте пошкодження опорно-рухового апарату людини. Визначте основні поняття. Надайте класифікацію.

7. Наведіть та розкрийте основні причини ушкоджень опорно-рухового апарату людини.

8. Розкрийте особливості обстеження при травмах і захворюваннях органів опорно-рухового апарату.

9. Надайте характеристику фізикальних і мануальних методів обстеження при травмах і захворюваннях органів опорно-рухового апарату.

10. Надайте характеристику інструментальних методів обстеження при травмах і захворюваннях органів опорно-рухового апарату.

11. Розкрийте особливості пошкоджень кісток у дітей, специфіку процесу формування кісткової мозолі в дитячому віці.
12. Визначте види вроджених вад хребта, найбільш розповсюджених типів порушень постави та методи їх лікування
13. Визначте плоскостопість, причини виникнення, основні види, типові патологічні прояви та методи лікування.
14. Опишіть диспластичні дефекти розвитку грудної клітки (етіологія, патогенез, типова симптоматика).
15. Опишіть вроджений вивих стегна (етіологія, патогенез, типова симптоматика).
16. Розкрийте вроджену нерівність довжини нижніх кінцівок (етіологія, патогенез, типова симптоматика).
17. Опишіть відкриті переломи кісток верхніх кінцівок (причини, симптоми, діагностика).
18. Опишіть закриті переломи кісток верхніх кінцівок (причини, симптоми, діагностика).
19. Опишіть відкриті переломи кісток нижніх кінцівок (причини, симптоми, діагностика).
20. Опишіть закриті переломи кісток нижніх кінцівок (причини, симптоми, діагностика).
21. Опишіть відкриті переломи кісток черепа (причини, симптоми, діагностика).
22. Опишіть закриті переломи кісток черепа (причини, симптоми, діагностика).
23. Опишіть відкриті переломи кісток тазу (причини, симптоми, діагностика).
24. Опишіть закриті переломи кісток тазу (причини, симптоми, діагностика).
25. Опишіть закриті переломи хребта (причини, симптоми, діагностика).
26. Наведіть та розкрийте множинні пошкодження (політравма) опорно-рухового апарату людини. Визначте основні поняття. Надайте класифікацію.
27. Назвіть види та дайте клінічну характеристику політравмі верхніх кінцівок.
28. Назвіть види та дайте клінічну характеристику політравмі нижніх кінцівок.
29. Назвіть види та дайте клінічну характеристику травм м'язів і сухожилів верхньої кінцівки.
30. Назвіть види та дайте клінічну характеристику травм м'язів і сухожилів нижньої кінцівки

БЛОК 3: НЕВРОЛОГІЯ

1. Будова нервової системи людини. Відділи головного мозку та їх функції.
2. Будова нервової системи людини. Спинний мозок та його функції.

3. Функціональна класифікація нервової системи. Значення нервової системи у житті людини.
4. Будова і функція симпатичної нервової системи.
5. Будова і функція парасимпатичної нервової системи.
6. Механізми проведення нервового імпульсу. Синапс. Калієво-натрієвий насос.
7. Порушення моторики при захворюваннях і травмах нервової системи.
8. Порушення чутливості при захворюваннях і травмах нервової системи.
9. Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах центральної нервової системи. Клінічні прояви.
10. Порушення, що виникають при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи. Клінічні прояви.
11. Судинні захворювання нервової системи. Загальні поняття. Причини, загальний патогенез. Класифікація.
12. Інсульт. Визначення. Види інсультів. Ішемічний інсульт. Характеристика порушень, що виникають при ішемічному інсульті.
13. Інсульт. Визначення. Види інсультів. Геморагічний інсульт. Характеристика порушень, що виникають при геморагічному інсульті.
14. Визначення ступеня порушень рухових та інших дисфункцій при інсультах. Використання оціночних шкал, рухових тестів.
15. Травми головного та спинного мозку. Закрита черепно-мозкова травма, струс, забій, стиснення головного мозку. Клінічні прояви та симптоматика травм головного мозку.
16. Визначення ступеня порушень рухових та інших дисфункцій при травмах головного мозку. Використання оціночних шкал, рухових тестів.
17. Мігрень: етіологія, патогенез, клініка.
18. Дитячий церебральний параліч. Визначення. Етіологія, патогенез, клінічні форми.
19. Розсіяний склероз. Етіологія, патогенез, клінічні прояви.
20. Запальні захворювання головного мозку. Енцефаліти. Менінгіти. Арахноїдіти. Етіологія, патогенез, клінічні прояви.
21. Полімієліт, етіологія, патогенез, клінічні прояви.
22. Хвороба Паркінсона, клінічні прояви, форми. Етіологія, патогенез, клінічні прояви.
23. Нейроциркуляторна дистонія, етіологія, патогенез. Форми, клінічні прояви.
24. Вертеброгенні дегенеративно-дистрофічні ураження периферичної нервової системи. Цервікалгія. Торакалгія. Люмбалгія. Етіологія, патогенез, клініка та симптоматика.
25. Хронічні порушення мозкового кровообігу. Дисциркуляторна енцефалопатія. Причини, патогенез, основні симптоми.
26. Ураження нервової системи при захворюваннях органів кровообігу. Причини, прояви.
27. Нейропатії нервів обличчя. Неврит лицьового нерва, неврит трійничного нерву. Їх клінічні прояви.

28. Нейропатії нервів верхньої кінцівки. Неврит ліктьового нерва, неврит променевого нерва. Їх клінічні прояви..

29. Нейропатії нервів нижньої кінцівки. Неврит сідничного нерва, неврит великогомілкового нерва, неврит малогомілкового нерва. Їх клінічні прояви.

30. Міастенія. М'язові дистонії. Міофасціальний больовий синдром. Клінічні прояви.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів	Рейтингова оцінка
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищій рівень)</i>	90-100	A
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	82-89	B
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	75-81	C
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	69-74	D
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	60-68	E
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	35-59	FX
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-34	F

7. Навчально-методична картка дисципліни

БЛОК 1: ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ

Разом: 120 год.: лекції - 10 год., практичні заняття - 46 год., самостійна робота - 40 год., модульний контроль - 8 год., семестровий контроль – 16 год.

Модулі	Змістовий модуль 1. Внутрішні хвороби. Хвороби органів кровообігу. (87 балів)				
Лекції	1			2	
Теми лекцій	Поняття про внутрішні хвороби. Діагноз: структура, клінічне значення.			Хвороби органів кровообігу. Загальні відомості. Методи обстеження при хворобах органів кровообігу.	
Лекції, відвід. (бали)	1			1	
Практичні заняття	1	2	3	4	5
Теми практичних занять	Серцеві аритмії.	Ішемічна хвороба серця: загальні поняття та класифікація. Стенокардія.	Ішемічна хвороба серця: інфаркт міокарда. Недостатність кровообігу.	Гіпертонічна хвороба. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії	Ревматизм. Запальні хвороби серця (ендокардити, міокардити)
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5				
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 1 (25 балів)				
Підсум. контроль					

Модулі	Змістовий модуль 2. Хвороби органів дихання (86 балів)				
Лекції	3				
Теми лекцій	Хвороби органів дихання. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів дихання.				
Лекції, відвід. (бали)	1				
Практичні заняття	6	7	8	9	10
Теми практичних занять	Пневмонії.	Бронхіти. Гострий бронхіт. Хронічний необструктивний бронхіт.	Хронічне обструктивне захворювання легень.	Бронхіальна астма.	Бронхоектатична хвороба. Плеврити.
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5				
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 2 (25 балів)				
Підсум. контроль					

Модулі	Змістовий модуль 3. Хвороби органів травлення, сечовидільної системи та ендокринних органів (109 балів)						
Лекції	4						
Теми лекцій	Захворювання органів травлення. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів травлення.						
Лекції, відвід. (бали)	1						
Практичні заняття	11	12	13	14	15	16	17
Теми практичних занять	Гастрити. Гострий і хронічний гастрити.	Виразкова хвороба шлунку та 12-типалої кишки.	Хвороби жовчно-видільної системи (дискінезія жовчовивідних шляхів, хронічний холецистит, хронічний холецистит) та підшлункової залози (хронічний панкреатит).	Хвороби кишок: хронічний ентерит, хронічний коліт.	Захворювання сечовидільної системи. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах сечовидільної системи.	Гломерулонефрит. Пієлонефрит.	Цукровий діабет.
Робота на практич. зан. + відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5						
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 3 (25 балів)						
Підсум. контроль							

Модулі	Змістовий модуль 4. Загальна хірургія. Хірургічні хвороби (96 балів)					
Лекції	5					
Теми лекцій	Основи загальної хірургії. Хірургічні хвороби. Коротка клінічна характеристика.					
Лекції, відвід. (бали)	1					
Практичні заняття	18	19	20	21	22	23
Теми практичних занять	Хвороби органів дихання (гортані та трахеї, легень, плеври), що потребують оперативних втручань.	Хвороби серця, що потребують оперативних втручань.	Хвороби судин, що потребують оперативних втручань.	Хвороби органів травлення, що потребують оперативних втручань.	Хвороби черевної порожнини та стінки живота, що потребують оперативних втручань. Опущення органів черевної порожнини.	Хвороби сечовидільної системи та статевих органів (хвороби простати у чоловіків, яєчників у жінок), що потребують оперативних втручань.
Робота на практич. зан. + відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 4 (25 балів)					
Підсум. контроль						

БЛОК 2: ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ

Разом: 90 год.: лекції - 8 год., практичні заняття - 34 год., самостійна робота - 28 год., модульний контроль - 6 год., семестровий контроль - 14 год., екзамен.

Модулі	Змістовий модуль 1. Загальні питання травматології та ортопедії (86 балів)				
Лекції	1				
Теми лекцій	Поняття про травму, політравму і травматизм, значення основних термінів, що застосовуються в галузі травматології та ортопедії.				
Лекції, відвід. (бали)	1				
Практичні заняття	1	2	3	4	5
Теми практичних занять	Правила проведення обстеження пацієнта з травмою або політравмою.	Встановлення абсолютних і відносних показань до госпіталізації осіб з травмами або політравмами.	Диференціальна діагностика в травматології та ортопедії	Тривалість періодів іммобілізації при різних видах травм	Можливі наслідки травмування елементів опорно-рухового апарату людини
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5				
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 1 (25 балів)				
Підсум. контроль					

Модулі	Змістовий модуль 2. Види пошкоджень опорно-рухового апарату людини (120 балів)							
Лекції	2				3			
Теми лекцій	Фізикальні та інструментальні методи дослідження пацієнтів у галузі травматології та ортопедії				Основні види пошкоджень елементів опорно-рухового апарату людини			
Лекції, відвід. (бали)	1				1			
Практичні заняття	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми практичних занять	Фізикальні методи дослідження травмованих пацієнтів	Інструментальні і методи дослідження травмованих пацієнтів	Методи транспортної іммобілізації травмованих осіб	Методи лікувальної іммобілізації пацієнтів з травмами	Пошкодження кісток і суглобів верхніх кінцівок людини	Пошкодження кісток і суглобів нижніх кінцівок людини	Пошкодження різних відділів хребта людини	Пошкодження кісток тазу людини
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5							
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 2 (25 балів)							
Підсум. контроль								

Модулі	Змістовий модуль 3. Вроджені патологічні зміни опорно-рухового апарату (75 балів)			
Лекції	4			
Теми лекцій	Види порушень постави, сколіоз, плоскостопість та деформації грудної клітки.			
Лекції, відвід. (бали)	1			
Практичні заняття	14	15	16	17
Теми практичних занять	Типи порушення постави людини та їх діагностика	Форми та стадії сколіозу, лікування та профілактичні заходи	Основні види, причини виникнення, симптоматика, профілактичні заходи і лікування плоскостопості	Вроджені деформації грудної клітки людини та їх симптоматика
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5			
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 3 (25 балів)			
Підсум. контроль	Екзамен за блоком 1 і 2			

БЛОК 3: НЕВРОЛОГІЯ

Разом: 90 год.: лекції - 8 год., практичні заняття - 34 год., самостійна робота - 12 год., модульний контроль - 6 год., семестровий контроль - 30, екзамен.

Модулі	Змістовий модуль 1. Нервова система людини та її функції. Основні порушення функцій нервової системи людини. (86 балів)				
Лекції	1				
Теми лекцій	Будова нервової системи людини. Загальний принцип функціонування нервової системи.				
Лекції, відвід. (бали)	1				
Практичні заняття	1	2	3	4	5
Теми практичних занять	Центральна нервова система. Головний мозок, функції та порушення.	Чутлива система нервової системи.	Система моторики нервової системи.	Характеристика черепно-мозкових нервів. Симптоми ураження черепних нервів. Топічна діагностика.	Автономна нервова система.
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5				
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 1 (25 балів)				
Підсум. контроль					

Модулі	Змістовий модуль 2. Спеціальна неврологія. Травми та захворювання нервової систем. Частина 1 (98 балів)					
Лекції	2			3		
Теми лекцій	Травми та захворювання центральної й периферичної нервової системи. Пухлини головного та спинного мозку.			Судинні та інфекційні захворювання нервової системи.		
Лекції, відвід. (бали)	1			1		
Практичні заняття	6	7	8	9	10	11
Теми практичних занять	Травматичні ураження центральної нервової системи та периферичних нервів.	Судинні захворювання головного мозку. Хронічні порушення мозкового кровообігу.	Судинні захворювання головного мозку. Гострі порушення мозкового кровообігу.	Інфекційні захворювання центральної нервової системи.	Захворювання периферичної нервової системи.	Нервово-м'язові ураження. Міастенія. М'язові дистонії. Аміотрофічний склероз.
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 2 (25 балів)					
Підсум. контроль						

Модулі	Змістовий модуль 3. Травми та захворювання нервової систем. Частина 2. Ураження нервової системи при різних хворобах (97 балів)					
Лекції	4					
Теми лекцій	Ураження нервової системи при хронічних захворюваннях внутрішніх органів та онкологічних процесах.					
Лекції, відвід. (бали)	1					
Практичні заняття	12	13	14	15	16	17
Теми практичних занять	Демієлінізуючі захворювання. Хвороба Паркінсона.	Спадкові захворювання нервової системи.	Перинатальні ураження нервової системи.	Ураження нервової системи при захворюваннях органів дихання, органів кровообігу, кишково-шлункового тракту та нирок.	Ураження нервової системи при ендокринних захворюваннях, при захворюваннях системи крові та при злоякісних новоутворюваннях немозкової локалізації.	Больові прояви в зонах голови. Головний біль. Мігрень
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1		
Самост. роб. (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Модульна контрольна робота № 3 (25 балів)					
Підсум. контроль	Екзамен за блоком 3					

8. Рекомендовані джерела

БЛОК 1: ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ

Основні:

1. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. – Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2009. – 1088 с.
2. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.
3. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.
4. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 1. – 488 с.
5. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.
7. Внутрішня медицина: ревматологія: навч. посіб. / В.Є.Кондратюк, М.Б.Джус. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 272 с.
8. Основи клінічної медицини : підручник / М.І. Швед, М.А. Андрейчин, Н.В. Пасеченко [та ін.] ; за ред. М.І. Шведа. — Тернопіль: ТДМУ, 2008. — 796 с.

Додаткові:

1. Губергріц Н. Б. Хронічні гепатити та цирози печінки: навч. посібник / Н. Б. Губергріц, Н. В. Харченко. – Кіровоград: ПОЛІУМ, 2015. – 288 с.
2. Бронхообструктивні захворювання у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, лікування. Навчальний посібник / за редакцією Фещенка Ю.І. – К., 2015. – 150 с.
3. Солов'юк О. О. Ожиріння та його наслідки : навч. посіб. / О. О. Солов'юк. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. - 93 с.
4. Сімейна медицина: У 3 кн.: підручник. Кн. 1. Загальні питання сімейної медицини / О.М. Гиріна, Л.М. Пасієшвілі, Г.С. Попік та ін.; за ред. О.М. Гиріної, Л.М. Пасієшвілі, Г.С. Попік. — К. : ВСВ «Медицина», 2013. — 672 с.

БЛОК 2: ТРАВМАТОЛОГІЯ ТА ОРТОПЕДІЯ

Основні:

1. Дитяча травматологія: [практичний посібник] / [за загальною редакцією професора О.В. Дольницького, проф. Д.Ю. Кривчені, проф. М.Є. Поліщука]. – К.: Книга плюс, 2006. – 470 с.

2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За загальною редакцією І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
  3. Олекса А.П. Ортопедія. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 528 с.
  4. Скляренко Є.Т. Травматологія і ортопедія: Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів – К.: Здоров'я, 2005. – 384 с.
  5. Травматологія і ортопедія: [посібник для практичних занять] / за ред. проф. О.А. Бур'янова. – К.: Книга плюс, 2006. – 135 с.
  6. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навчальний посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
  7. Ортопедія і травматологія / За ред. проф. О.М. Хвисюка. – Харків, 2013. – 656 с.
  8. Traumatology and orthopedics: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів / за ред. Голки Г.Г., Буріянова О.А., Климовицького В.Г. - Вінниця: Нова Книга, 2018. – 400 с.
  9. Venger V.F., Serdyuk V.V., Rashed Mochamad. Traumatology and orthopedics. Odessa: Druk, 2006. – 248 p.
  10. Основи формулювання діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам: навчальний посібник для інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та інші]. – Запоріжжя: А.А. Тандем, 2017. – 432 с.
  11. Внутрішні хвороби і травми: Навчальний посібник / О. О. Якименко, Ю. Я. Дзюба, О. Є. Кравчук; За редакцією О. О. Якименко. — Одеса: Одеський державний медичний університет, 2003. — 372 с.
  12. Клінічні лекції по травматології. Травматологія / С. М., Ткач. – Київ, 2017. – 486 с.
- Додаткові:*
1. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я. 10-й перегляд. — К.: Здоров'я, 2001. — Т. 3. — 817 с.
  2. Стан та перспективи розвитку ортопедичної та травматологічної допомоги в Україні / під ред. Гайко Г.В. - Київ. 2001. - 184 с.

БЛОК 3: НЕВРОЛОГІЯ

Основні:

1. Неврологія [Текст]: нац. підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. ІV р. акред. / за ред. І.А. Григорової [Григорова І.А., Соколова Л.І., Герасимчук Р.Д., Гриб В.А., Дзяк Л.А., Козьолкін О.Я.]. - К.: Медицина, 2014. - 640 с
2. Шевага В.М. Неврологія: підручник / В.М.Шевага, А.В.Паєнок, Б.В.Задорожна. – 2-е вид., перероб. і доп. - К.: Медицина, 2009. – 656 с.
3. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я: МКФ / переклад на укр. мову (Затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2018 року № 981 (у редакції наказу

Міністерства охорони здоров'я України 21.12.2018 № 2449). – Всесвітня організація охорони здоров'я. – 1048 с.

4. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації : навч. посіб. / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський [та ін.]. – Львів : ЗУКЦ, 2010. – 240 с.
5. Яворська, Н. П. Посібник з топічної діагностики в неврології [Текст] / Н. П. Яворська ; під ред. В.М. Шеваги. - Львів : ЛНМУ ім. Данила Галицького, 2011. - 248 с.
6. Діагностичні алгоритми в неврології / Н. П. Яворська, В. А. Гриб, В. В. Смілевська, С. І. Генік ; за ред. Яворської Н.П. - К. : Видавничий дім Медкнига, 2016. – 40 с.

Додаткові:

1. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колоча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.